

Зінченко Альбіна Валеріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні процеси реформування національної системи освіти висувають нові виклики перед підготовкою майбутніх педагогів професійного навчання, змушуючи шукати нові підходи до організації роботи в професійно-технічних навчальних закладах. Формується єдиний освітній простір, який має сприяти підвищенню мобільності учнів і студентів, що дасть їм змогу досягати успіху в обраних професіях і підвищить ефективність системи працевлаштування випускників, зокрема й закладів професійно-технічної освіти.

Сьогодні успіх випускника професійного навчального закладу залежить від його здатності швидко адаптуватися до динамічних змін, як соціальних, так і професійних. Роботодавці потребують спеціалістів, які здатні оперативно перебудовувати свою діяльність, реагуючи на вимоги сучасного ринку праці. Це підкреслює необхідність безперервного навчання та перенавчання, оскільки сьогоднішній ринок вимагає від працівників конкурентоспроможності та здатності швидко пристосовуватися до нових умов.

Особливе значення має профорієнтаційна робота серед молоді, що є ключовою частиною виховного процесу в дистанційному форматі пов'язаного з повномасштабною війною і підготовкою майбутнього педагога професійного навчання до неї. Вона спрямована на підготовку здобувачів освіти до свідомого вибору професії та допомагає визначити своє місце у суспільстві, а також реалізувати своє професійне покликання з урахуванням особистих здібностей, інтересів і схильностей. Така діяльність не лише сприяє професійному становленню молоді, а й допомагає формувати гармонійні особистості, які готові до активної участі в житті суспільства та до побудови успішної кар'єри. У закладах освіти профорієнтаційна робота зі здобувачами має виконуватися широким колом педагогічних працівників, серед яких педагоги професійної освіти, класні керівники (куратори груп), вихователі, бібліотекарі, педагоги-організатори, соціальні педагоги, медичні працівники, а також керівники гуртків у позаурочний час. Викладачі-предметники також долучаються до цієї діяльності, впроваджуючи елементи профорієнтації у свої курси відповідно до можливостей навчальної програми і умов дистанційної освіти. Така діяльність планується з урахуванням вікових та психологічних особливостей здобувачів, їхніх інтересів, талантів та готовності до різних видів діяльності, а також рівня згуртованості колективу здобувачів освіти [1, с. 104].

Як зазначає Т. А. Шишковець, система профорієнтації є організованою та керованою діяльністю різних державних і громадських організацій, закладів освіти та сім'ї, що спрямована на вдосконалення процесу професійного самовизначення підлітків в інтересах як самої особистості, так і суспільства загалом [2]. Успіх у свідомому виборі майбутньої професії залежить від двох ключових факторів: системної та цілеспрямованої профорієнтаційної роботи у закладі загальної середньої освіти та якісної профагітаційної діяльності з боку закладів професійно-технічної освіти, які прагнуть зацікавити майбутніх абітурієнтів і залучити їх до професійної підготовки.

Отже, підготовка педагога професійного навчання до глибокого розуміння і комплексного підходу у профорієнтаційній роботі є основою для того, щоб учні могли свідомо обрати свій професійний шлях, що забезпечить їхню успішну інтеграцію у сучасний ринок праці та сприятиме розвитку суспільства в цілому.

Сучасна профорієнтаційна діяльність у освітніх закладах вимагає від педагогів професійного навчання, застосування активних форм та методів класичної та дистанційної роботи для залучення здобуваачів. Залежно від мети, завдань та змісту, ці методи можна поділити на кілька основних категорій.

До інформаційно-просвітницьких методів належать заходи, під час яких учням надають інформацію про різні канали працевлаштування, умови прийому на роботу та навчання, а також знайомлять зі світом професій та вимогами до працівників у кожній галузі.

Діагностичні методи використовуються для вивчення особистості здобувача, його інтересів, здібностей та схильностей, з метою оцінки їх відповідності обраній професії. Ці методи також включають оцінку стану здоров'я учня, щоб з'ясувати його здатність виконувати певні види роботи.

До активних форм профорієнтаційної роботи належать: ситуаційно-рольові ігри, інсценізації, тематичні ігри-бесіди та мандрівки, вікторини, розгадування загадок, ребусів, кросвордів, організація екскурсій на підприємства та віртуальні екскурсії. Крім того, використовуються такі форми, як творчі конкурси, моделювання життєвих ситуацій, виставки творчих робіт, школа професійної майстерності, презентації професій, перегляд мультфільмів, кінофільмів та документальних матеріалів на професійну тематику, відеоролики, зустрічі з представниками різних професій (також в дистанційному форматі), ярмарки професій, заходи у форматі клубу веселих та кмітливих із профорієнтаційною тематикою, анкетування та тестування.

Інші активні методи включають мульти- та монопроекти, тренінги, калейдоскоп професій, створення колажів, проведення диспутів і брифінгів, складання індивідуальних програм саморозвитку, діяльність агітбригад тощо.

Наприклад, бесіду з учнями на тему професій Т. А. Шишковець рекомендує організовувати за чітко структурованим планом, який включає:

1. Загальні відомості про професію.
2. Особливості професійної діяльності, вимоги до фахівця.
3. Огляд перспектив розвитку та можливостей кар'єрного зростання у професії.

Цей підхід дозволяє всебічно зацікавити здобувачів, допомагаючи їм свідомо підійти до вибору свого професійного шляху та підготуватися до викликів сучасного ринку праці.

Опис галузі господарства, де застосовується певна професія, є важливим компонентом ознайомлення з нею. Ця характеристика включає аналіз її значення в економіці, ролі у науково-технічному прогресі та перспектив розвитку. Професія може бути оцінена через її об'єкти праці, засоби виконання робіт та кінцевий продукт, що виробляється. Особлива увага приділяється аналізу змісту та характеру трудової діяльності, яка включає основні функції, обов'язки та завдання спеціаліста.

Умови роботи та вимоги, які професія ставить до людини, включають санітарно-гігієнічні стандарти, особливості робочого середовища, вимоги до віку та стану здоров'я, а також специфічні вимоги до фізичних та психологічних характеристик працівника. До таких аспектів відносяться елементи творчості в роботі, рівень відповідальності, потенційні труднощі, які можуть виникати, та особливості, що вимагають певних навичок і якостей від спеціаліста.

Підготовка до професійної діяльності передбачає ознайомлення з можливими шляхами здобуття професії і про це педагог професійного навчання повинен пам'ятати і працювати над покращенням її вдосконалення в умовах дистанційної освіти. Це можуть бути спеціальні курси, навчання у технікумах, коледжах або закладах вищої освіти. Важливо також розглядати зв'язок між професійною підготовкою, освітнім процесом та подальшою роботою в обраному напрямку, що здійснюється в закладах професійно-технічної освіти.

Сучасна профагітаційна робота, яку проводять заклади професійно-технічної освіти, є ключовим елементом залучення майбутніх абітурієнтів. Найбільш ефективними формами такої діяльності є організація днів відкритих дверей, конкурси професійної майстерності, тематичні тижні за обраними професіями, а також участь у святкових заходах міського, районного чи обласного рівня. Широко застосовуються майстер-класи та освітні квести, що допомагають абітурієнтам краще зрозуміти специфіку обраної професії та визначити свій інтерес до неї.

Таким чином, для забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців профорієнтаційна та профагітаційна робота педагогами професійної освіти у сучасних закладах освіти повинна бути системною, інноваційною та спрямованою на практичне залучення молоді до вибору своєї професійної траєкторії.

Список використаної літератури

1. Коваль Л. Є. Педагогічні аспекти організації профорієнтаційної роботи у навчальному закладі : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2016. 150 с.
2. Добірка профорієнтаційних заходів у закладах освіти. На Урок : освітній проєкт. URL: <https://naurok.com.ua/post/dobirka-proforientaciynih-zahodiv-u-zakladah-osviti> (дата звернення: 07.10.2022).